

Јасмина Милановић  
Институт за савремену историју, Београд

Методичка теорија и пракса број 1/2018.  
УДК: 37.  
стр. 203 - 204.

## СРЕДЊИ ВЕК

**СРЕДЊИ ВЕК** – историјски период који обухвата време после → **старог века**, а пре → **новог века**. У науци се сматра да *с. в.* започиње падом Западног римског царства 476. године, а завршава се Колумбовим открићем Америке 1492. године. Прекретницу између старог и средњег века представља Велика сеоба народа, започета још сеобом Хуна 375. године са истока ка западу, и њиховим проласком кроз Врата народа (равница између планине Урал и Каспијског језера). Ова сеоба покренуће низ других, које ће трајати све до X века, када су се у Европу доселили Угри. Једна од последица ове сеобе народа јесте и досељавање нових, варварских народа, који су заузимали и често рушили античке градове. Тако је и Рим у више наврата пљачкан, а затим и заузет – 476. године. Римско царство наставило је да живи у источној половини државе која ће у историји остати позната као → **Византија**. Карактеристике периода обележене су последицама Велике сеобе народа: развој феудалног друштвеног уређења, рађање нових европских монархија и царстава, христијанизација досељених народа, настанак и ширење ислама. Чврста веза успостављена између држава и цркве довешће, током *с. в.*, до доминације латинске и грчке културе, стварања првих универзитета и манастира као центара писмености. Феудализам је друштвено-економско уређење које је било својствено епохи *с. в.*, али је он надживео овај историјски период и наставио да траје и током новог века, мада га тада све више потискују нови, капиталистички односи. Темелји феудалних друштава и поретка постављени су између V и VIII века. Током *с. в.* била је успостављена и строга друштвена хијерархија: с једне стране су повлашћени слојеви, а са друге – потчињени зависни слојеви становништва. У феудалном друштвеном уређењу на врху друштвене лествице налазио се владар; под њим је била властела која је са својим господаром, сениором, градила вазалне односе. Заузврат, племство је добијало феуде на коришћење. На имањима властеле-феудалаца живело је зависно становништво – кметови. Они су према господару имали обавезу радне ренте

(одређени обавезан рад на поседу) и натуралне ренте (давање одређених земљорадничких или сточарских производа феудалцу). Осим овога постојала је и новчана рента – плаћала се у новцу. Феудалним односима била је обухваћена и црква, која је имала земљишне поседе, па је и свештенство, нарочито високо, било обухваћено феудалним системом. Свој врхунац *с. в.* је доживео у периоду од XIII до средине XV века када се, пре свега у Италији, јављају хуманизам и ренесанса. – *С. в.* на Балканском полуострву обележен је прожимањем утицаја Византије и Запада, стварањем првих независних словенских држава, међу њима и српске. У → **Србији** се феудализам изграђивао постепено, под византијским утицајима. У политичком погледу *с. в.* се за српску државу завршио њеним падом под Османлије 1459. године, а у друштвеном је трајао до → **Српске револуције** и ослобађања од Турака – у XIX веку.

Лит.: *Иустрована историја света. Средњи век и ренесанса*, 2, 1984; С. Пеинтер, *Историја средњег века (284–1500)* (прев.), 1997; Ј. Хојзинга, *Јесен средњег века* (прев.), 1991; *Историја приватног живота. Од Римског царства до 1000. године* (прев.), 2000; *Историја приватног живота. Од феудалне Европе до ренесансе* (прев.), 2001; Ж. Ле Гоф, *Човек средњег века* (прев.), 2007.

Преузето из ЛОТ – а 2014: 756